

Міністерство освіти і науки України
Міністерство аграрної політики і продовольства України
Полтавська державна аграрна академія

Актуальні питання землеробства і агрохімії: історія та сьогодення

Матеріали

**Всеукраїнської науково-практичної конференції
на посвяту 90-річчя кафедри землеробства і агрохімії
імені В.І. Сазанова
факультету агротехнологій та екології
Полтавської державної аграрної академії**

27-28 листопада 2018 року

м. Полтава – 2018 р.

Актуальні питання землеробства і агрохімії: історія і сьогодення: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції на посвяту 90-річчя кафедри землеробства і агрохімії імені В.І. Сазанова факультету агротехнологій та екології Полтавської державної аграрної академії, 27-28 листопада 2018 р., м. Полтава/ редкол.: В.А. Аранчій, П.В. Писаренко, С.В. Поспелов, О.В. Міщенко, М.М. Опара, В.М. Самородов.- Полтава: ПДАА, 2019.- 147 с.

Збірник вміщує матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 90-річчю кафедри землеробства і агрохімії імені В.І. Сазанова факультету агротехнологій та екології Полтавської державної аграрної академії. Він репрезентує результати досліджень з історії аграрної науки, освіти і техніки, біобіографістики, а також висвітлює актуальні проблеми наукового забезпечення ведення сільського господарства України.

Редакційна колегія:

Аранчій В.А., професор, ректор академії (головний редактор);
Писаренко П.В., д.с.-г.н., професор (заступник головного редактора);
Поспелов С.В., к.с.-г.н., доцент (відповідальний секретар);
Члени редколегії: Міщенко О.В., к.с.-г.н., доцент;
Опара М.М., к.с.-г.н., доцент;
Самородов В.М., доцент;

Рецензенти:

Пипко О.С. - к.с.-г.н., доцент, завідувач кафедри рослинництва Полтавської державної аграрної академії
Кигим С.Л. – завідувача науково-дослідним відділом природи Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського

¹Самородов В.М., доцент

²Халимон О.В., старший науковий співробітник

¹Полтавська державна аграрна академія

²Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського

ПРОФЕСОР О.О. ІЛЛІЧЕВСЬКИЙ – ЗНАКОВА ПОСТАТЬ ПОЛТАВСЬКОЇ АГРОНОМІЇ ХХ СТОЛІТТЯ

Історія кафедри землеробства і агрохімії Полтавської державної аграрної академії (ПДАА) пов'язана з великою кількістю яскравих особистостей не лише локального, а й Всеукраїнського виміру. Слід зазначити, що саме до їх числа віднесено постать Олімпія Олександровича Іллічевського (1865 – після 1933). Інформаційний ресурс про його діяльність як одного з організаторів і розбудовників зазначеної кафедри, досить обмежений [1, 6-7]. Сьогодні нам бракує об'єктивної та повної характеристики тих викладачів, які стояли біля її витоків у непрості перші роки становлення цього одного із найважливіших професійних підрозділів фахової освіти ПДАА. Саме з такої інформації, на наш погляд, і складається розуміння успіхів, яких досягла як сама кафедра, так і факультет агротехнологій і екології ПДАА, до якого вона відноситься.

Відомо, що Олімпій Олександрович походив із старовинного шляхетного роду Іллічевських. Він був єдиним сином колезького реєстратора. Народився 17 серпня 1865 р. у селі Іванівка Єлизаветградського повіту Херсонської губернії (нині – Кропивницька область). Після закінчення у 1885 р. Єлизаветградського земського реального училища рік навчався у Лісовому інституті у Петербурзі, згодом перевівся до Петровської землеробської та лісової академії – головного тодішнього вишу Російської імперії. Тут він здобув ґрунтовні знання, пишався тим, що був учнем професора І. О. Стебута [6]. Академію закінчив у 1891 р. На початку 1892 р. юнак разом з іншими спеціалістами поїхав до Тамбовської губернії на лісові розробки в місця, що постраждали від голоду. На цій роботі він дуже підірвав своє здоров'я і змушений був повернутися додому на лікування[7]. У 1894 р. О. Іллічевський брав участь в оціночно-статистичних роботах Херсонського губернського земства, але стан здоров'я не дозволяв йому здійснювати тривалі роз'їзди і він полишив посаду. Навесні 1895 р. О. Іллічевський обійняв посаду повітового агронома в містечці Усмані Тамбовської губернії (нині Липецька область, Росія). Тут він одночасно завідував Усманським дослідним полем (1895-1896).

З ліквідацією агрономічної організації Тамбовської губернії О. Іллічевський переходить у 1896 р. на посаду завідуючого відділом поточної статистики Пермського губернського земства. У наступному році він працює Шуйським повітовим агрономом у Володимирській губернії. У 1899 р. родина Іллічевських переїздить на Полтавщину, де Олімпій Олександрович поєднує посади повітового агронома і секретаря Костянтиноградського (нині м. Красноград Харківської області) сільськогосподарського товариства (1899-1901) [6].

Двадцять років (1901-1920) Олімпій Олександрович Іллічевський був секретарем Полтавського сільськогосподарського товариства та активним членом чотирьох його відділень [6]. Крім цього він входив до складу редакційного комітету журналу «Хуторянин», який видавало товариство, та Ради Полтавського дослідного поля – згодом Полтавської сільськогосподарської дослідної станції. Він зарекомендував себе як активний організатор агрономічних з'їздів, семінарів, курсів, експертних комісій [6].

У згаданий період Олімпій Олександрович був ключовою фігурою Полтавського сільськогосподарського товариства [6]. От лише деякі підтвердження цього висновку. О. Іллічевський представляв інтереси товариства на багаточисленних губернських, повітових і фахових з'їздах, входив до складу комітету Харківської дослідної станції (від 1911 р.). Він усіяко сприяв розвитку показових полів і садів товариства районного рівня, а також проведенню експедицій у Середню Азію для закупівлі каракульських овець. О. Іллічевський залишив помітний слід як літописець історії товариства. За сумлінну працю з розбудови товариства отримав від його керівництва низку подяк (1905, 1907, 1915 рр.) і був обраний Почесним членом товариства (від 1913 р.). У зв'язку з 50-річчям товариства О. Іллічевського представили до високої державної нагороди. Після жовтневого перевороту (1917 р.) він не залишив своєї посади. Разом із сином Сергієм (1895-1961?), згодом відомим українським ботаніком, увійшов до створеного академіком В. І. Вернадським у Полтаві Товариства любителів природи.

Від 1920 р., коли у Полтаві було створено Вищу робітничу школу, Олімпій Олександрович починає працювати як її лектор. Спочатку він викладає тут загальне землеробство на інструкторських курсах по насінництву, а через рік стає лектором, згодом штатним викладачем і, нарешті, штатним професором Полтавського сільськогосподарського технікуму (Полтавського агрокооперативного політехнікуму, Полтавського зоотехнічного інституту – так у різні роки називалась ПДАА), де викладав загальне землеробство та ґрунтознавство з елементами геології. Водночас ці ж предмети читав у 1921-1923 рр. і в Полтавському технікумі садівництва, який тоді мав права вищої технічної школи. У 1921-1922 рр. Олімпій Олександрович

завідує сільськогосподарським відділом Центрального Пролетарського музею Полтавщини (нині Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського), а з ліквідацією відділу переходить виключно на педагогічну роботу [1].

За період від 1923 по 1929 рр. О. Іллічевський знову доводить своє значення компетентного різнопланового фахівця для багатьох новостворених установ. Так, у 1924 р. його обирають до помологічної комісії Полтавського губернського земства. Згодом він стає одним із фундаторів Всеукраїнського товариства ґрунтознавців, обирається членом його бюро, та одним із перших розробників статуту (1928 р.) [6]. У 1929 р. О. Іллічевський надає допомогу колективу полтавських ботаніків, які досліджували заплавні луки долини р. Ворскли. Під керівництвом вченого у лабораторії ґрунтознавства, якою він завідував у сільськогосподарському інституті, був проведений механічний аналіз алювіальних ґрунтів, зібраних експедицією [2].

Від 1930 по 1933 р. за сумісництвом О. Іллічевський працював лектором курсів ґрунтознавства та геології Полтавського інституту соціального виховання (нині Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка). Від 1931 р. викладав на факультеті інженерів-агрономів організаторів Полтавського плодоягідного інституту. У 1933 р. стан здоров'я професора погіршився і він звільнився зі своєї основної роботи у Полтавському зоотехнічному інституті (нині це ПДАА) [1]. Подальша доля його невідома.

Встановлені деякі з місць проживання родини Іллічевських у Полтаві: у 1913 р. – провулок Андріївський, 6 [3], 1918 р. – до середини 20-х рр. – вулиця Стрітенська, 75 [4], а в 1930-1933 рр. будинок Полтавського зоотехнічного інституту по вулиці імені Ф. Лассаля, 12 (колишня Колонійська, нині - Сквороди) [5].

Таким чином, бачимо, що за своєю діяльністю О. О. Іллічевський був фахово підготовленою талановитою особистістю, здатною результативно вирішувати різнопланові завдання. Його наукова спадщина вимагає глибокого вивчення, адже має значення для з'ясування різних аспектів розвитку вітчизняної галузевої дослідної справи. Крім цього їй притаманний великий позитивний виховний потенціал, який потрібно ширше використовувати у навчальному процесі кафедри землеробства і агрохімії Полтавської державної аграрної академії.

Література.

1. Личное дело Илличевского Олимпия Александровича // Архив канцелярии Полтавської державної аграрної академії. – Спр. 466. – 30 арк.
2. Іллічевський О. Алювіальні ґрунти Куземинського лучного масиву // Записки Полтавського Сільсько-Господарського Інституту. – Полтава, 1930, Т. IV. – №1. – С. 115-127.

3. Полтавские Агрономические Известия. – Полтава: Типо-литография И.Л. Фришберга, 1913. – №2-3. – С. 8-9.
4. Личное дело Илличевского О.А. [...]– Арк. 2 зв.
5. Там само. – Арк. 27.
6. Самородов В. М., Кигим С. Л. Полтавське сільськогосподарське товариство (1865-1920 рр.): історія, звичаї, першопостаті / Наук.ред. В. М. Самородов. – Полтава: Дивосвіт, 2015. – 160 с.
7. Халимон О. В., Самородов В. М. Родина Іллічевських в ювілейному осмисленні та документах // Вісн. Полтавської держ. аграр. академії. – 2005. – №4. – С. 92.